

Byla C-375/23 [Meislev]¹**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2023 m. birželio 13 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:*Højesteret* (Danija)**Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:**

2023 m. birželio 6 d.

Apeliantas:

EN

Kita apeliacinio proceso šalis:*Udlændingenævnet***Pagrindinės bylos dalykas**

Ginčas pagrindinėje byloje kilo dėl to, ar atsisakymas išduoti leidimą nuolat gyventi šalyje, apie kurį 2018 m. liepos 18 d. *Udlændingenævnet* (Ginčus imigracijos klausimais nagrinėjanti komisija, Danija) pranešė apeliantui EN, yra suderinamas su Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje įtvirtinta *standstill* išlyga. Šalys sutaria, kad priimant sprendimą atsisakyti išduoti leidimą nuolat gyventi šalyje, EN turėjo teisėtai Danijoje gyvenančio darbuotojo turko statusą, todėl jis galėjo naudotis iš *standstill* išlygos kylančiomis savarankiškomis teisėmis.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Pagal SESV 267 straipsnį *Højesteret* (Aukščiausiasis Teismas, Danija) nusprendė kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje įtvirtintos *standstill* išlygos išaiškinimo.

¹ Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

Pirmasis klausimas, kuris kyla šioje byloje, yra tas, ar sąlygų, kuriomis darbuotojas turkas gali gauti leidimą nuolat gyventi valstybėje narėje, sugriežtinimas laikomas nauju apribojimu, kuriam taikoma Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje įtvirtinta *standstill* išlyga. Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, tada kyla klausimas, ar griežtesnės sąlygos, susijusios su ankstesnio laikotarpio, per kurį darbuotojas turėjo teisėtai gyventi ir dirbti valstybėje narėje, trukme (t. y. griežtesnės laiko trukmės sąlygos), gali būti laikomos pateisinamomis privalomuoju bendrojo intereso pagrindu ir proporcingomis, t. y. ar tokios sąlygos yra tinkamos užtikrinti, kad būtų pasiektas numatytas tikslas, ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar nacionalinės teisės nuostatoms, kuriomis nustatomos sąlygos gauti leidimą nuolat gyventi valstybėje narėje, taikoma 1980 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo Nr. 1/80 dėl asociacijos plėtros, kurį priėmė Asociacijos taryba, įkurta Susitarimu, įsteigiančiu Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociaciją, kurį 1963 m. rugsėjo 12 d. Ankaroje pasirašė Turkijos Respublika su EEB valstybėmis narėmis ir Bendrija ir kuris Bendrijos vardu buvo sudarytas, aprobuotas ir patvirtintas 1963 m. gruodžio 23 d. Tarybos sprendimu 64/732/EEB, 13 straipsnyje įtvirtinta *standstill* išlyga?

2. Jei taip, ar laiko trukmės sąlygų gauti leidimą nuolat gyventi valstybėje narėje sugriežtinimas (t. y. minimalių reikalavimų, susijusių su užsieniečio ankstesnio gyvenimo ir darbo valstybėje narėje trukme, sugriežtinimas) gali būti laikomas tinkamu siekiant sudaryti palankesnes sąlygas sėkmingai trečiųjų šalių piliečių integracijai?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 45 straipsnio 3 dalies d punktas.

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikiniančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (tekstas svarbus EEE), 16 ir 28 straipsniai.

1980 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo Nr. 1/80 dėl asociacijos plėtros, kurį priėmė Asociacijos taryba, įkurta Susitarimu, įsteigiančiu Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociaciją, kurį 1963 m. rugsėjo 12 d. Ankaroje pasirašė Turkijos Respublika su EEB valstybėmis narėmis ir Bendrija (Sprendimas Nr. 1/80) (OL), 6 ir 13 straipsniai.

1963 m. gruodžio 23 d. Tarybos sprendimas 64/732/EEB dėl Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociacijos susitarimo sudarymo (OL L 217, 1964, p. 3685; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 11 t., p. 10).

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimai:

2022 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *X*, byla C-279/21 (EU:C:2022:1019, 30–46 punktai).

2019 m. liepos 10 d. Sprendimas *A*, byla C-89/18 (EU:C:2019:580, 31–34, 39, 40 ir 45–47 punktai).

2010 m. gruodžio 9 d. Sprendimas *Toprak ir Oguz*, sujungtos bylos C-300/09 ir C-301/09 (EU:C:2010:756, 44 punktas).

1995 m. birželio 6 d. Sprendimas *Bozkurt*, byla C-434/93 (EU:C:1995:168, 19–20 ir 40 punktai).

2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimas *Ziebell*, byla C-371/08 (EU:C:2011:809, 66 ir 68–69 punktai).

2010 m. spalio 7 d. Sprendimas *Lassal*, byla C-162/09 (EU:C:2010:592, 32 ir 37 punktai).

2014 m. liepos 10 d. Sprendimas *Dogan*, byla C-138/13 (EU:C:2014:2066, 38–39 punktai).

2016 m. balandžio 12 d. Sprendimas *Genc*, byla C-561/14 (EU:C:2016:247, 51–52, 56 ir 66–67 punktai).

2017 m. kovo 29 d. Sprendimas *Tekdemir*, byla C-652/15 (EU:C:2017:239, 53 punktas).

2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimas *Yön*, byla C-123/17 (EU:C:2018:632, 72 punktas).

2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimas *B*, byla C-379/20 (EU:C:2021:660, 19–35 punktai).

2014 m. sausio 16 d. Sprendimas *Onuekwere*, byla C-378/12 (ECLI:EU:C:2014:13, 24 ir 25 punktai).

Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija

2008 m. birželio 23 d. Sprendimas *Maslov prieš Austriją*, byla 1639/03.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Sąlygos gauti leidimą nuolat gyventi šalyje, galiojusios 1980 m. gruodžio 1 d., kai Danijoje įsigaliojo Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje įtvirtinta *standstill* išlyga, buvo nustatytos *bekendtgørelse Nr. 196 af 23. maj 1980* (1980 m. gegužės 23 d. Dekretas Nr. 196), priimtame pagal tuo metu galiojusį *udlændingelov* (Danijos įstatymas dėl užsieniečių) (žr. *lovbekendtgørelse Nr. 344 af 22. juni 1973* (1973 m. birželio 22 d. Konsoliduotas įstatymas Nr. 344)).

Ginčijamas sprendimas atsisakyti išduoti leidimą nuolat gyventi šalyje buvo priimtas pagal Įstatymo dėl užsieniečių 11 straipsnio 3–5 dalis, kaip numatyta priimant sprendimą galiojusios redakcijos *lovbekendtgørelse Nr. 412 af 9. maj 2016* (2016 m. gegužės 9 d. Konsoliduotas įstatymas Nr. 412) su daliniais pakeitimais.

2016 m. Įstatymo dėl užsieniečių 11 straipsnio 3–5 ir 16 dalyse nustatytos sąlygos, pagal kurias gali būti išduotas leidimas nuolat gyventi šalyje, įskaitant sąlygą, kad užsienietis šalyje turėjo būti teisėtai gyvenęs ne mažiau kaip šešerius metus (3 dalis) arba ne mažiau kaip ketverius metus (5 dalis). Siekdami gauti leidimą nuolat gyventi šalyje, visi užsieniečiai turi ne tik būti teisėtai joje gyvenę ne mažiau kaip šešerius metus, bet ir atitikti dvi iš keturių papildomų su integracija susijusių sąlygų. Jei tenkinamos pagrindinės sąlygos ir visos keturios papildomos su integracija susijusios sąlygos, užsienietis gali gauti leidimą nuolat gyventi šalyje jau po ketverių metų.

Iš 11 straipsnio, kuris buvo įtrauktas *lov Nr. 572 af 31. maj 2010* (**2010 m.** gegužės 31 d. Įstatymas Nr. 572) ir kuriuo buvo iš dalies pakeistos leidimų nuolat gyventi šalyje išdavimo taisyklės, parengiamųjų darbų matyti, kad daliniu pakeitimu siekta užtikrinti, kad būtų aiškus ryšys tarp Įstatymo dėl užsieniečių taisyklių dėl leidimų nuolat gyventi šalyje ir užsieniečių integracijos.

Kalbant apie nuostatas dėl leidimų nuolat gyventi šalyje, iš pasiūlymo dėl vėlesnio Įstatymo dėl užsieniečių 11 straipsnio dalinio pakeitimo, kuris buvo įgyvendintas *lov Nr. 572 af 18. juni 2012* (**2012 m.** birželio 18 d. Įstatymas Nr. 572), be kita ko, matyti, kad pagrindinis leidimų nuolat gyventi šalyje išdavimo taisyklių tikslas turi būti skatinti ir užtikrinti geresnę integraciją Danijoje. Siūlomas [ir vėliau priimtas] dalinis pakeitimas reiškė, kad gyvenimo šalyje reikalavimas buvo pakeistas iš ketverių į penkerius metus gyvenimo šalyje ir kad reikalavimas dirbti buvo padidintas nuo 2,5 metų darbo visą darbo dieną per trejus metus iki trejų metų darbo visą darbo dieną per penkerius metus. Šiuo daliniu pakeitimu siekta stiprinti individualias užsieniečio galimybes lanksčiau organizuoti savo integracijos procesą.

Galiausiai iš pasiūlymo dėl Įstatymo dėl užsieniečių dalinio pakeitimo, padaryto *lov Nr. 102 af 3. februar 2016* (**2016 m.** vasario 3 d. Įstatymas Nr. 102), be kita ko, matyti, kad siūloma susiaurinti galimybę gauti leidimą nuolat gyventi šalyje taip: laiko trukmės sąlyga, susijusi su teisėtu gyvenimu šalyje, turėtų būti pakeista

į šešerius metus, o reikalavimas dirbti turėtų būti susiaurintas numatant reikalavimą dirbti 2,5 metų įprasto darbo visą darbo dieną per paskutinius trejus metus. [Šis pasiūlymas buvo priimtas.] Konkrečiai, laiko trukmės reikalavimas buvo, kaip bendra taisyklė, padidintas iki šešerių metų teisėto gyvenimo šalyje visiems užsieniečiams, kurie taip pat turi atitikti kitas griežtesnes pagrindines sąlygas. Tos pagrindinės sąlygos yra susijusios su geros reputacijos reikalavimu ir reikalavimais dėl danų kalbos mokėjimo ir įsidarbinimo. Be to, taikoma bendros laiko trukmės taisyklės, t. y. šešerių metų teisėto gyvenimo šalyje, išimtis, kad užsieniečiai, kurie įrodė ypatingą gebėjimą ir norą integruotis į Danijos visuomenę, galėtų gauti leidimą nuolat gyventi šalyje po bent ketverių metų teisėto gyvenimo Danijoje. Turi būti laikoma, kad užsienietis įrodė ypatingą gebėjimą ir norą integruotis į Danijos visuomenę, jeigu jis atitinka ne tik pagrindines sąlygas, bet ir visas keturias papildomas su integracija susijusias sąlygas. Papildomos sąlygos susijusios su integracijai svarbiais kriterijais – piliečių dalyvavimu, didesniu įsitraukimu į darbo rinką, tam tikro dydžio metinėmis apmokestinamosiomis pajamomis ir ypač geromis danų kalbos žiniomis. Sąlygos vertinamos vienodai, todėl konkretus užsienietis turi nuspręsti, kurias dvi iš keturių sąlygų jis gali įrodyti, kad atitinka.

Apskritai, 2016 m. pasiūlymas dėl įstatymo (žr. 1.2 ir 1.3 dalyse pateiktas bendrąsias pastabas) buvo pagrįstas dideliu pabėgėlių, atvykusių į Europą per tą laikotarpį, skaičiumi, ir jame buvo pateikta nemažai pasiūlymų dėl konkrečių sąlygų sugriežtinimo prieglobsčio ir imigracijos srityje.

Konkrečiu atveju svarbios tik 2016 m. Įstatyme nustatytos griežtesnės sąlygos, susijusios su ankstesnio laikotarpio, per kurį darbuotojas turėjo būti teisėtai gyvenęs ir dirbęs šalyje, trukme, o ne kitos 11 straipsnyje nustatytos sąlygos.

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 EN gimė Turkijoje ir yra Turkijos pilietis. 2013 m. gegužės 24 d. jam buvo išduotas leidimas gyventi Danijoje santuokos su Danijos piliečiu, gyvenančiu Danijoje, pagrindu. 2017 m. kovo 27 d. EN pateikė *Udlændingestyrelsen* (Imigracijos tarnyba, Danija) prašymą išduoti leidimą nuolat gyventi Danijoje. Tuo metu EN Danijoje turėjo darbuotojo statusą ir jam buvo taikomas Asociacijos susitarimas, įskaitant Sprendimą Nr. 1/80.
- 2 2017 m. lapkričio 10 d. Imigracijos tarnyba atsisakė išduoti EN leidimą nuolat gyventi Danijoje, motyvuodama tuo, kad jis neatitiko 11 straipsnyje nustatytos sąlygos, jog jis Danijoje turėjo būti nepertraukiamai teisėtai gyvenęs ne mažiau kaip šešerius metus. Be kita ko, Imigracijos tarnyba taip pat įvertino tai, kad jis neatitiko specialiųjų sąlygų gauti leidimą nuolat gyventi šalyje jau po ketverių metų teisėto gyvenimo Danijoje.
- 3 2017 m. lapkričio 14 d. EN apskundė Imigracijos tarnybos sprendimą kitai apeliacinio proceso šaliai – *Udlændingenævnet* (Ginčus imigracijos klausimais nagrinėjanti komisija, Danija). Grįsdamas savo skundą EN, be kita ko, teigė, kad

jis, kaip Danijoje teisėtai gyvenantis darbuotojas turkas, yra apsaugotas nuo jo teisinės padėties pablogėjimo, palyginti su taisyklėmis, kurios galiojo 1980 m. gruodžio 1 d.

- 4 2018 m. liepos 18 d. Ginčus imigracijos klausimais nagrinėjanti komisija paliko galioti 2017 m. lapkričio 10 d. Imigracijos tarnybos sprendimą, be kita ko, nurodydama, kad norėdamas gauti leidimą nuolat gyventi šalyje EN turėjo atitikti Įstatymo dėl užsieniečių (iš dalies pakeisto 2016 m.) 11 straipsnio 3 dalies 1 punkte (šešeri metai teisėto gyvenimo šalyje) ir 11 straipsnio 3 dalies 8 punkte (2,5 metų įprasto darbo visą darbo dieną per paskutinius trejus metus) nustatytas sąlygas, o jis jų neatitiko.
- 5 Šalys sutinka, kad Įstatymo dėl užsieniečių 11 straipsnio 3 dalies 1 ir 8 punktuose, kaip numatyta priimant sprendimą galiojusios redakcijos 2016 m. gegužės 9 d. Konsoliduotame įstatyme Nr. 412 su vėlesniais daliniais pakeitimais, nustatytos sąlygos dėl ankstesnio gyvenimo ir darbo šalyje buvo griežtesnės už sąlygas gauti leidimą nuolat gyventi šalyje, galiojusias 1980 m. gruodžio 1 d., kai Danijoje įsigaliojo Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje įtvirtinta *standstill* išlyga.
- 6 2018 m. spalio 15 d. EN pareiškė ieškinį *Københavnvs Byret* (Kopenhagos apylinkės teismas, Danija), prašydamas panaikinti Ginčus imigracijos klausimais nagrinėjančios komisijos sprendimą, ir byla buvo perduota *Østre Landsret* (Rytų regiono apeliacinis teismas, Danija) nagrinėti pirmojoje instancijoje. 2022 m. vasario 2 d. Rytų regiono apeliacinis teismas priėmė sprendimą byloje, kuriuo patenkino Ginčus imigracijos klausimais nagrinėjančios komisijos prašymą atmesti ieškinį. 2022 m. kovo 1 d. EN apskundė Rytų regiono apeliacinio teismo sprendimą Aukščiausiajam Teismui, teigdamas, kad 2018 m. liepos 18 d. Ginčus imigracijos klausimais nagrinėjančios komisijos sprendimas turėtų būti panaikintas ir byla perduota nagrinėti iš naujo.
- 7 2020 m. spalio 15 d. Imigracijos tarnybos sprendimu EN leidimas gyventi šalyje buvo pratęstas iki 2026 m. spalio 15 d. Sprendime nurodyta, kad leidimas gyventi šalyje suteikia jam teisę dirbti ir studijuoti Danijoje ir yra siejamas su sąlyga, kad jis turėtų galiojantį pasą.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 8 EN teigia, kad laiko trukmės sąlygų gauti leidimą nuolat gyventi Danijoje sugriežtinimas yra naujas laisvo darbuotojų judėjimo apribojimas, kuriam taikoma Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje įtvirtinta *standstill* išlyga. Naujos teisės nuolat gyventi šalyje suteikimo sąlygos turi būti laikomos patenkančiomis į *standstill* išlygos *ratione materiae* taikymo sritį jau vien dėl to, kad SESV 45 straipsnio 3 dalies d punkte ir atitinkamose ankstesnėse Sutarties nuostatose, kurios galiojo, kai Danija įstojo į Europos Bendrijas, aiškiai numatyta, kad darbuotojų judėjimo laisvė apima teisę pasilikti valstybėje narėje nustatytais sąlygomis po to, kai jie ten įsidarbino. Darbuotojai turkai pagal *standstill* išlygą negali įgyti teisinės padėties, kurios jie dar neturėjo įsigaliojus *standstill* išlygai arba kurią jie įgijo

vėliau [pagal kitas taisykles]. Taigi darbuotojai turkai negali pasinaudoti teise pasilikti valstybėje narėje baigus vykdyti profesinę veiklą, remdamiesi Europos Komisijos priimtais įgyvendinimo aktais, kurie galioja tik ES darbuotojams ir (arba) ES piliečiams. Kita vertus, darbuotojai turkai teisę nuolat gyventi valstybėje narėje gali kildinti iš *standstill* išlygos, aiškinamos kartu su SESV 45 straipsnio 3 dalies d punktu ir nacionalinės teisės nuostatomis, kurios, atitinkamoje valstybėje narėje įsigaliojus Sprendimui Nr. 1/80, jau buvo priimtos ir galiojo ne tik ES darbuotojams, bet ir darbuotojams turkams.

- 9 EN taip pat teigia, kad laiko trukmės sąlygų išduoti leidimą nuolat gyventi šalyje sugriežtinimas nėra tinkamas įgyvendinant reikalavimą, susijusį su privalomuoju bendrojo intereso pagrindu, kuriuo rėmėsi Ginčus imigracijos klausimais nagrinėjanti komisija, užtikrinti sėkmingą trečiųjų šalių piliečių integraciją. Griežtesnės teisės nuolat gyventi šalyje laiko trukmės sąlygos savaime taikomos Turkijos piliečiams, kurie jau teisėtai gyvena ir dirba atitinkamoje valstybėje narėje. Taigi laiko trukmės sąlygų sugriežtinimas yra tik išraiška to, kad siekdamas gauti leidimą nuolat gyventi šalyje darbuotojas turkas privalo „gyventi dar ilgesnį laikotarpį“ ir „dirbti dar ilgesnį laikotarpį“. Darbuotojo turko ankstesnio gyvenimo ir darbo šalyje trukmė gali pasitarnauti nustatant tam tikru momentu jo pasiektą integracijos laipsnį. Vis dėlto laiko trukmės sąlygos gauti leidimą nuolat gyventi šalyje negali būti priemonė sėkmingai integracijai užtikrinti. Atvirkščiai, leidimas nuolat gyventi šalyje skatina socialinę sanglaudą ir kuria visiško priklausymo priimančiosios valstybės narės visuomenei jausmą. Taigi sėkmingos integracijos skatinimo ir užtikrinimo tikslas geriausiai įgyvendinamas kuo greičiau išduodant leidimą nuolat gyventi šalyje.
- 10 Ginčus imigracijos klausimais nagrinėjanti komisija teigia, kad galimybės gauti leidimą nuolat gyventi šalyje susiaurinimas, nustatant pirma nurodytus gyvenimo ir darbo reikalavimus, nepatenka į Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje nustatytą apribojimo sąvoką. Taip yra todėl, kad, pirma, sąlygos gauti leidimą nuolat gyventi šalyje nėra susijusios su darbuotojams turkams taikomomis galimybės įsidarbinti sąlygomis, kaip tai suprantama pagal 13 straipsnį, todėl neturi įtakos jų padėčiai, ir, antra, darbuotojų turkų teisė gyventi valstybėje narėje pagal Sprendimą Nr. 1/80 yra tik papildoma teisė siekiant teisėtai dirbti ir negali būti taikoma vėlesniam gyvenimui valstybėje narėje. Ginčus imigracijos klausimais nagrinėjančios komisijos nuomone, darbuotojų turkų teisės pagal Sprendimą Nr. 1/80 negali būti lyginamos su ES piliečių teise laisvai judėti.
- 11 Net jei tuo momentu galiojusių gyvenimo ir darbo šalyje reikalavimų sugriežtinimas galėtų būti laikomas nauju apribojimu, kuriam taikomas 13 straipsnis, reikalavimai bet kuriuo atveju yra tinkami siekiant patenkinti interesą, kad trečiųjų šalių piliečiai sėkmingai integruotųsi Danijoje. Gyvenimo ir darbo šalyje reikalavimai yra tinkami tenkinti abu interesus, nes šių reikalavimų tikslas yra užtikrinti, kad prašymą pateikęs asmuo, siekiantis gauti leidimą nuolat gyventi Danijoje, paprastai turi įrodyti, kad jis yra gerai integravęsis ir elgiasi kaip aktyvus Danijos visuomenės pilietis, įskaitant tai, kad jau keletą metų teisėtai gyvena ir dirba Danijoje.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 12 Remiantis Teisingumo Teismo sprendimu sujungtose bylose *Toprak ir Oguz* (44 punktas), leidimų gyventi išdavimo sąlygų pakeitimams taikomas Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnis, „[k]adangi šie pakeitimai turi poveikio Turkijos darbuotojų <...> padėčiai“.
- 13 Teisingumo Teismas naujausioje jurisprudencijoje vis dėlto naudojo formuluotę, pagal kurią lemiamą reikšmę turi tai, ar naujos vidaus priemonės, kaip ji suprantama pagal 13 straipsnį, „tikslas ar pasekmė būtų tai, kad Turkijos piliečio naudojimas laisvu darbuotojų judėjimu nacionalinėje teritorijoje būtų siejamas su labiau ribojančiomis sąlygomis nei tos, kurios jam taikytos šioje valstybėje narėje minėto sprendimo įsigaliojimo momentu“ (šiuo klausimu žr., be kita ko, Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-279/21, X, 30 punktą).
- 14 Be to, Teisingumo Teismas, be kita ko, Sprendimo *Bozkurt* 19 ir 20 punktuose ir Sprendimo *Ziebell* 66 punkte nusprendė, kad EB 39–41 straipsniuose nustatyti principai turi, kiek tai įmanoma, būti taikomi Turkijos piliečiams, kurie naudojami iš EEB- Turkijos asociacijos kylančiomis teisėmis.
- 15 Vis dėlto kartu Teisingumo Teismas Sprendimo *Ziebell* 68 punkte taip pat konstatavo, kad tokį principų, kurie yra pagal ES teisę suteikiamos judėjimo laisvės pagrindas, perkėlimą galima pateisinti tik EEB- Turkijos asociacijos tikslu, t. y. laipsniškai įgyvendinti laisvą Turkijos darbuotojų judėjimą, kaip tai numatyta Asociacijos susitarimo 12 straipsnyje, o tai patvirtina, kad ši asociacija sudaryta siekiant išimtinai ekonominių tikslų. Remiantis Sprendimo *Ziebell* 69 punktu, tai reiškia, jog Sprendimui Nr. 1/80 netaikomas platesnis tikslas užtikrinti, kad ES piliečiai naudotųsi pagrindine ir asmenine teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, kuriuo (žr., be kita ko, Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-162/09, *Lassal*, 32 ir 37 punktus) grindžiama Teisės gyventi šalyje direktyva.
- 16 Sprendimo *Bozkurt* 40 punkte Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad nesant specialios nuostatos, suteikiančios darbuotojams turkams teisę pasilikti valstybės narės teritorijoje po to, kai jie joje įsidarbino, Turkijos piliečio teisė gyventi šalyje, kuri netiesiogiai, bet neišvengiamai garantuojama Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsniu dėl to, kad jis teisėtai dirba, prarandama, jei šis asmuo tampa visiškai ir visam laikui nedarbingas.
- 17 Vis dėlto atrodo, kad Teisingumo Teismas neturėjo galimybės įvertinti, ar leidimo nuolat gyventi šalyje gavimo apsunkinimas laikomas nauju apribojimu, kuriam taikoma Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje įtvirtinta *standstill* išlyga.
- 18 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Aukščiausiasis Teismas prašo Teisingumo Teismo nustatyti, ar nacionalinės teisės nuostatos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kuriomis nustatomos naujos ir griežtesnės sąlygos gauti leidimą nuolat gyventi valstybėje narėje, yra naujas apribojimas, kuriam taikoma Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje įtvirtinta *standstill* išlyga.

- 19 Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, reikia nustatyti, ar apribojimas yra pateisinamas privalomuoju bendrojo intereso pagrindu, ar jis yra tinkamas užtikrinti, kad būtų pasiektas teisėtas tikslas, ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti (žr., be kita ko, Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-279/21, X, 35 punktą).
- 20 Dėl klausimo, kaip turi būti vertinamas nacionalinės taisyklės, kuri laikoma nauju apribojimu, proporcingumas Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje įtvirtintos *standstill* išlygos kontekste, esama gausios Teisingumo Teismo jurisprudencijos (žr., be kita ko, Sprendimo *Dogan* 38–39 punktus, Sprendimo *Genc* 51–52 ir 66–67 punktus, Sprendimo *Tekdemir* 53 punktą, Sprendimo *Yön* 72 punktą, Sprendimo byloje C-89/18, A, 31, 34 ir 45–47 punktus, Sprendimo byloje C-379/20, B, 19–35 punktus ir naujausio Sprendimo byloje C-279/21, X, 30–39 punktus).
- 21 Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad sėkminga integracija gali būti laikoma privalomuoju bendrojo intereso pagrindu, atsižvelgiant į Sprendimą Nr. 1/80 (žr. Sprendimo *Genc* 56 punktą).
- 22 Vis dėlto Teisingumo Teismas neturėjo galimybės įvertinti, ar griežtesnės laiko trukmės sąlygos gauti leidimą nuolat gyventi šalyje, t. y. sąlygos, susijusios su darbuotojo turko ankstesnio gyvenimo ir darbo atitinkamoje valstybėje narėje trukme, gali būti laikomos tinkamomis užtikrinti, kad būtų pasiektas teisėtas tikslas.
- 23 Viena vertus, iš Sprendimo *Lassal* 32 punkto, siejamo su 37 punktu, matyti, kad teisė nuolat gyventi šalyje kartu yra ir privilegija, kuri gali priklausyti nuo veiksmingos integracijos ir būti kaip atlygis už ją, ir priemonė sėkmingai integracijai užtikrinti. Be to, Sprendimo *Onuekwere* 24 ir 25 punktuose Teisingumo Teismas pripažino abu teisės nuolat gyventi šalyje aspektus. Taigi galima daryti išvadą, kad jau pats teisės nuolat gyventi šalyje suteikimas laikomas tinkama priemone sėkmingai darbuotojo integracijai užtikrinti, todėl galimybės gauti leidimą nuolat gyventi šalyje apribojimas, susijęs su laiko trume, turi būti laikomas prieštaraujančiu sėkmingos integracijos užtikrinimo tikslui.
- 24 Kita vertus, reikalavimas būti tam tikrą laiką gyvenus priimančiojoje valstybėje paprastai pripažįstamas veiksmiu, turinčiu įtakos asmens integracijos gyvenamosios vietos šalyje laipsniui, o taip pat apsaugos, kurią šis asmuo turėtų turėti nuo jo teisės gyventi šalyje praradimo ir išsiuntimo, laipsniui (žr., be kita ko, Teisės gyventi šalyje direktyvos 16 ir 28 straipsnius, Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnį ir Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją dėl Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnyje numatytos apsaugos nuo išsiuntimo, be kita ko, Sprendimą *Maslov prieš Austriją*).
- 25 Taigi Aukščiausiasis Teismas prašo Teisingumo Teismo nustatyti, ar laiko trukmės sąlygų gauti leidimą nuolat gyventi šalyje sugriežtinimas, kaip antai nagrinėjamas byloje, gali būti laikomas tinkamu siekiant skatinti sėkmingą trečiųjų šalių piliečių integraciją.

- 26 Minėtoje jurisprudencijoje pateikiama pakankamai aiškinamųjų gairių, kad Aukščiausiasis Teismas pats galėtų konkrečiai įvertinti, ar laiko trukmės sąlygos gauti leidimą nuolat gyventi Danijoje, t. y. gyvenimo ir darbo reikalavimai, *viršija tai, kas būtina tikslui pasiekti* (žr. naujausio Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-279/21, X, 39–46 punktus).

DARBINIS VERTINMAS